

מנהגי חג השבועות

מערך שיעור ביהדות

כיתות ג'

ש. מי יודע לומר לי לקראת איזה חג מתקרב?

ת. חג השבועות

נכון מאוד!

ש. איך מתכוונים לפני כל חג?

ת. תשובות שונות

ש. חוץ מבגדים חדשים ומאכלים מיוחדים לכבוד החג, איך אנחנו מכינים את עצמינו לחג?

ת. לומדים את הדינים של אותו חג.

נכון, יפה מאוד. לפני כל חג שמתקרב אנו לומדים את הדינים של אותו חג.

ש. האם רק על דינים צריך ללמוד?

אנו לומדים גם את המנהגים של אותו חג

ש. אכלתן השנה סופגנייה בחנוכה?

ת. כן

ש. האם לאכול סופגנייה זה דין?

ת. לא, נכון זה לא דין.

ש. אכלתם אוזני המן השנה?

ת. כן

ש. וגם זה מנהג, נכון?

מי שאינו אוכל אוזני המן או סופגנייה עובר עבירה?

ת. לא. נכון מאוד זה לא עבירה.

ש. למה? מדוע לא עוברים עבירה?

ת. כי זה לא דינים

ש. אז מה זה?

ת. מנהגים

יפה מאוד

נחלק דף, יש בו כמה ציורים ומוצמד לו מדבקות בשתי צבעים. אנחנו נסתכל בו ביחד, ואני רוצה לשמוע מכן מה רואים בכל ציור, ומה זה, דין / מנהג. כמו שאינו עכשיו שיש דברים שהם דין ויש דברים שהם מנהג.

על ציור של דין נדביק מדבקה בצבע צהוב, ועל ציור של מנהג נדביק מדבקה בצבע ירוק.

מי רוצה לומר לנו מה רואים בתמונה הראשונה מימין?

יפה, שופר. לשמוע שופר זה דין או מנהג?

מעולה, תקיעת שופר זה דין, כתוב לנו בתורה "תקעו בחודש שופר..."

כך הלאה כל הציורים, מזהים אותם ומבדילים בין הדינים למנהגים.

בואו נראה מה ההבדל בין מנהג לדין. אז כמו שאמרנו דין זה מהתורה, הקב"ה ציווה אותנו, ולעומת

מנהגי חג השבועות

מערך שיעור ביהדות

כיתות ג'

זאת מנהג זה מסורת שעוברת מדור לדור. המנהג בעצם מחבר אותנו למשהו קודם – שהיה כבר. כך כל המנהגים שאנו מקיימים בחגים, הם מקשרים אותנו, ונותנים לנו להרגיש ולחוש מה שהיה באותו זמן. ניקח לדוגמא את הסביבון של חנוכה. אמרנו שלשחק בסביבונים זה מנהג. כשאנחנו משחקים בסביבונים אנחנו נזכרים במכבים שהתחבאו במערות ושחקו בסביבונים כדי שלא יחשדו בהם שהם לומדים תורה. כך אנחנו מרגישות ומתחברות למהות החג. דוגמא נוספת – הרימון שאוכלים בר"ה, אנו אומרים עליו "יהי רצון.. שירבו זכויותינו כרימון" וכך כשאנו אוכלות את גרגרי הרימון הרבים אנו יודעות ומרגישות מה אנחנו מבקשים. זה תפקיד המנהגים. וכך גם כל המנהגים שיש לכל עדה ועדה, המנהגים הם כדי לשמור על המסורת ולקשר את כל הדורות הבאים לאותה עדה כך לדוגמא יהודי הונגריה הצליחו להישאר יהודים מאמינים, שומרים תורה ומצוות, למרות כל מה שעברו בשואה, מכיון שהם הקפידו לקיים את כל המנהגים שהיו להם ושמרו על המסורת. אנחנו צריכות לדעת שהמנהגים גם כן קודש אנחנו צריכות לקיימן בקפידה כמו שאנו מקפידות על שאר הצווים כי זה מה שמקשר אותנו אל תוך החג.

בשבועות יש לנו דינים המתייחסים ליו"ט עצמו וכמו שאמרנו יש מנהגים ואנו צריכים לקיימן ונתחיל ללמוד על מנהגי חג השבועות למרות שחלקכם זוכרים אולי מימי הגן אך בוודאי שיתווספו לכם גם דברים חדשים.

יש לי כאן תמונות, נתלה אותן על הלוח ונראה מהם מנהגי החג.

תמונה 1 - פרחים.

מה יש לנו כאן בתמונה? איזה מנהג זה? לקשט את הבית בפרחים. איפה עוד מקשטים בפרחים בשבועות? נכון מקשטים גם בבית הכנסת.

תמונה 2 - מאכלי חלב.

מה רואים כאן? מהו המנהג? לאכול מאכלי חלב. יפה מאוד.

תמונה 3 - לימוד בליל החג

מה רואים כאן? נכון, הגברים יושבים ולומדים בבית הכנסת. איך קוראים למנהג הזה? מצוין. תיקון ליל שבועות. כבר נדע למה זה נקרא תיקון, ומה אנו בעצם מתקנים...

תמונה 4 - מגילת רות

מהו המנהג שרואים בתמונה זו? יופי, קריאת מגילת רות.

תמונה 5 - ספר תהילים.

מנהגי חג השבועות

מערך שיעור ביהדות

כיתות ג'

והמנהג האחרון מהו? לקרוא תהילים.

אלו המנהגים בחג השבועות וכמו שאמרנו המנהגים האלו הם כדי לחזק, שנרגיש בליבנו את מהות החג - המעמד הנשגב של קבלת התורה הקדושה על הר סיני.

נראה כל מנהג מהו בדיוק ומה הטעם למנהג - מהי הסיבה לכך שאנו עושים אותו.

נתחיל במנהג הראשון של קישוט הבית.

ש. מה הטעם למנהג? מדוע מקשטים את הבית בפרחים?

נכון. הר סיני נבחר מבין כל ההרים להיות ההר שעליו תינתן התורה.

ש. האם הר זה היה מתאים למעמד מכובד כ"כ?

ת. לא, הר סיני היה קטן נמוך ופשוט ולכן, כדי לכבד את מעמד מתן תורה הקב"ה קישט את ההר בעלים ובפרחים יפיפיים וצבעוניים, כך נעשה הר סיני יפה מכל ההרים, וכך ניתנה עליו התורה.

ולכן אנחנו נוהגים בשבועות לקשט בעלים ובפרחים לזכר ההר המקושט שעשה ה לכבוד המעמד המיוחד.

סיבה נוספת לקישוט הבית - כשנולד מ"ר, היתה גזרה במצרים להשליך את כל הזכרים ליאור. את משה הקטן שמה אמו בתוך תיבה קטנה שתצוף על פני המים שלא ינזק משה. התיבה היתה עשויה מקני סוף. בה היה משה וניצל. והוא שהוציאנו ממצרים והעביר לנו את התורה מהשמים.

זה טעם נוסף לקישוט הבית. אנו מקשטים, זכר לתיבה שהגנה על משה - מושיעם של ישראל שעל ידו קיבלנו את התורה.

כמובן שאת הבית נקשט לפני החג. וכן, יש לשים לב לא לקטוף פרחים משדות פרטיים שלא יהיה גזל, הרי איך אפשר לעשות דבר טוב שבא במעשה אסור?!

נסתכל על המנהג השני, מאכלי חלב.

ש. מדוע אוכלים בשבועות מאכלי חלב?

ת. מפני שהתורה נמשלה לחלב. "דבש וחלב תחת לשונך" אנו רואים שגם לדבש.

ולמה התורה נמשלה לחלב ולדבש?

כיון שמאכלים אלו הם נעימים מתוקים וטובים לאכילה בכל גיל, גם לתינוק, וגם לאדם מבוגר. בדיוק כך התורה, נעימה ועריבה ללומדיה בכל גיל שיהיו, בין אם לומדים אותה ילדים בחיידר, ובין אם לומדים אותה אברכים מבוגרים, תמיד היא מרגיעה ומתיישבת על הלב.

לכן אנו נוהגים לאכול מאכלי חלב ומאכלי דבש. מרגישים את מתיקות התורה.

כתוב במדרש "שמונה שמות להר סיני אחד מהם גבנונים"

מנהגי חג השבועות

מערך שיעור ביהדות

כיתות ג'

ש. מהו השם גבנונים? מה שומעים בו?

ת. נכון, גבנונים מלשון גבינה

הר גבנונים זהו אחד השמות של הר סיני. הר סיני היה לבן וצח כמו גבינה לבנה העשויה מחלב, זהו טעם נוסף למנהג לאכול מאכלי חלב.

ומה המנהג הבא שתלינו על הלוח?

לימוד תורה – תיקון ליל שבועות.

אחרי הסעודה של ליל החג מה קורה מי זוכר?

נכון, הבנים הולכים. לאן הם הולכים?

אבא והאחים לא הולכים לישון אלא נשארים ערים כל הלילה ולומדים תורה. למה צריכים הבנים לא לישון לילה שלם וללכת ללמוד בבית הכנסת?

אני רוצה לספר משל למה הולכים ללמוד כל הלילה בבית הכנסת.

זו הייתה חתונה גדולה ומפוארת. כזו שלא רואים הרבה. אולם גדול רחב ידיים מפואר לכבוד החתן והכלה, תזמורת, צלם, מנות משובחות, והמון שבאו לחזות באירוע המיוחד.

הגיעה שעת החופה, הכל כבר מוכן, הצלמים עומדים דרוכים, התפאורה מרשימה, השדכן הנרגש גם כן כבר באולם, התזמורת מתחילה לנגן את מנגינות החופה והחתן- עומד תחת החופה ומחכה. מחכה לכלה שתבוא היא גם כן מחכה ומחכה. והכלה- ל א באה ... אין ברירה צריך ללכת ולקרוא לה מביתה, הכל כבר מוכן וכולם מחכים לה, היכן את כלה?!

בואו נעשה הקבלה קצרה בין המשל לנמשל.

מיהו השדכן בנמשל?

הקב"ה

מיהו החתן?

התורה הקדושה

התזמורת, האורות, מה זה? מי תדע לומר לנו?

יפה, אלו הברקים והרעמים שהיו במעמד מתן תורה

ומי זאת הכלה??? למי כולם מחכים?

הכלה היא עמ"י.

במתן תורה הכל היה מוכן, הקב"ה עמד וחיכה לעמ"י שיבואו. זה היה בלילה כל העם ישן כמובן

מנהגי חג השבועות

מערך שיעור ביהדות

כיתות ג'

שכונתם היתה טובה – שיהיה להם כח, אך ה' עומד ומחכה, ולבסוף הלך להעיר את העם ולקרוא להם למעמד.

ראוי שה' בכבודו ובעצמו יעיר את עם "י שיבואו לקבל את התורה?! הרי הוא רוצה לתת להם מתנה?!

זה לא ראוי בכלל.

ולכן כדי לתקן את אותו הלילה שעמ"י ישנו, הגברים נשארים ערים כל הלילה ולומדים תורה. כך בכל שנה ושנה כדי לתקן.

מהו המנהג הבא?

נכון, כפי שרואים בתמונה שעל הלוח נוהגים לקרוא מגילת רות.

בטח כבר למדתם על מגילת רות. איזו צדיקה היתה רות, שהסכימה לוותר על הכל, כל מה שהיה לה, העיקר להיות יהודיה לשמור תורה ומצוות וזכתה רות שיצא ממנה דוד המלך.

אז למה בעצם אנו קוראים את מגילת רות דווקא בשבועות?

סיפור המגילה מתרחש בזמן קציר חיטים כמו שכתוב: "בתחילת קציר חיטים"

מי מכיר שם של חג השבועות הדומה למה שנאמר במגילה?

יפה מאוד, חג הקציר. למה נקרא כך? כי חג השבועות חל בזמן הקציר. לכן את מגילת רות שהתרחשה בתקופת הקציר קוראים בחג הקציר – השבועות.

והנה המנהג האחרון שהוא -- -

יפה, לקרוא תהילים

מה הטעם לקרוא תהילים בחג השבועות?

מי רוצה לומר לנו מי חבר, כתב את ספר התהילים?

דוד המלך

ומשום שחג השבועות זהו יום לידתו וגם יום פטירתו נוהגים ביום זה לקרוא תהילים שחיבר.

ראנו מהם המנהגים שיש לנו בחג השבועות, וכמו שהסברנו בתחילת השיעור המנהגים הם לא כדי לעשות וזי, אלא כדי להחדיר לנו, שנרגיש את מהות החג.

חלוקת דף עבודה לחזרה.

אנהג / דין ?

